

آشنایی با عهد نامه بین المللی حفظ نباتات International Plant Protection Convention (IPPC)

عهدنامه بین المللی حفظ نباتات یک سند رسمی سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (فائو) میثاقی است به منظور حفظ نباتات که در حال حاضر ۱۲۰ کشور عضو آن می باشند و از آن پیروی می کنند. عهدنامه اولین بار در سال ۱۹۵۱ میلادی در کنفرانس سالانه فائو به تصویب رسید و یک سال بعد یعنی سال ۱۹۵۲ به اجرا درآمد و به عنوان یک سند رسمی به دبیر کل فائو سپرده شد.

این عهدنامه تا کنون دو مرتبه در سالهای ۱۹۷۹ و ۱۹۹۷ اصلاح و مورد تجدید نظر قرار گرفته است. تجدید نظر دوم عهدنامه در سال ۱۹۹۷ نشانگر منطبق شدن عهدنامه با برداشتها و اندیشه های نوین بهداشت گیاهی و گویای نقش مهم عهدنامه در ارتباط با موافقت نامه های ارگانه سازمان تجارت جهانی مخصوصا موافقت نامه کاربرد موازین بهداشت و بهداشت گیاهی {Sanitary and PhytoSanitary (SPS)} می باشد.

هدف و منظور عهدنامه بین المللی حفظ نباتات؛ همکاری بین المللی در زمینه کنترل آفات گیاهی و محصولات گیاهی و جلوگیری از پراکندگی جهانی آنها، خصوصا پیشگیری از ورود آفات به مناطق جدید و در معرض خطر میباشد.

عهدنامه شامل مفاد متعددی است و به طریقی تنظیم و تدوین شده است که به همه کشورهای عضو در برقراری و اجرای سیستم های موثر بهداشت گیاهی کمک و مساعدت کند و از طرفی با موازین بین المللی سازگاری و همسانی داشته باشد. مخصوصا، البته نه صرفا، در ارتباط با کاربرد موازین بهداشت گیاهی تاثیر گذار در تجارت. گرچه عهدنامه کاربری شفافی جهت موازین قانونی تجاری دارد ولی زمینه کاری آن محدود به این موضوع نیست و اشکال متعددی در رابطه با همکاریهای بین المللی در اهداف عهدنامه وجود دارد.

از طرفی کاربری عهدنامه محدود به حفاظت گیاهان کاشتنی (رستنی) و خسارت مستقیم آفات نیست بلکه حفاظت از فلور طبیعی و خسارات غیر مستقیم آفات را نیز در بر میگیرد.

در سالهای اخیر نقش عهدنامه در ارتباط با تجارت تغییرات اساسی کرده است و این موضوع در اصلاحاتی که در متن تجدید نظر شده اخیر سال ۱۹۹۷ صورت گرفته کاملا منعکس شده است. علاوه بر تشریح اساس و پایه همکاریهای بین المللی و تشریح مسئولیتهای سازمانهای ملی حفظ نباتات، کار تهیه و تدوین استانداردهای بین المللی موازین بهداشت گیاهی {International Standards for Phytosanitary Measures (ISPMs)} را نیز بعهده دارد.

کمکهای فنی و تبادل اطلاعات فنی و رسمی دو مفهوم مهم و کلیدی میباشد که در اجرای موثر مفاد عهدنامه همیشه نقش مهمی داشته اند و متن تجدید نظر شده سال ۱۹۹۷ عهدنامه باعث تحکیم این مفاهیم و بوجود آمدن یک سیستم موثق تبادل و سهیم شدن اطلاعات قانونی از طریق نقاط تماس رسمی شده است. در مجموع مفاد این عهدنامه به شکلی طراحی شده اند که شفافیت و تسریع در تبادل اطلاعات علمی، فنی و قانونی را به صورت رسمی در بین اعضا تشویق می کند.

پیشرفت تکنولوژی باعث شده که سیستمهای ظرفیت سازی، جمع آوری، پخش و پراکنش و تحلیل اطلاعات متحول شود. و این موضوع باعث تسریع در دسترس قرار گرفتن اطلاعات موثق فنی و قانونی شده و ابزاری برای سیاست گذاران و تصمیم گیران حفظ نباتات می باشد. عهدنامه بین المللی حفظ نباتات خصوصا متن تجدید نظر شده اخیر آن حاوی رهنمودهای ارزشمندی است که بین اعضا فضایی مطمئن ایجاد کرده که اطلاعات فنی و قانونی با نیت خوب در جهت اصول تجارت ایمن و آزاد و همکاری بین المللی حفظ نباتات تهیه می شود و در جهت یک سیستم جهانی بی طرف، برابر، یکنواخت و شفاف حفظ نباتات می باشد.

متن تجدید نظر شده عهدنامه بین المللی حفظ نباتات:

در ماه نوامبر سال ۱۹۹۷ در بیست و نهمین اجلاس سالانه کنفرانس فائو دومین متن تجدید نظر شده عهد نامه بین المللی حفظ نباتات طبق قعطنامه شماره ۱۲/۹۷ به تصویب رسید. اهداف موارد اصلاحیه بسیار جامع و در بر گیرنده مسائل متعددی است. تغییرات در عهد نامه منعکس کننده ارتباط تکمیلی عهد نامه با موافقت نامه کاربرد موازین بهداشت و بهداشت گیاهی سازمان تجارت جهانی می باشد و نقش کلیدی عهد نامه را بعنوان یک سند قانونی برای یکنواخت شدن موازین بهداشت گیاهی در تجارت جهانی بیان می کند. تغییرات دیگر شامل مدرنیزه کردن عهد نامه از طریق به روز شدن مفاهیم بهداشت گیاهی و شفاف نمودن اهداف عهد نامه در باره مسائل اساسی و کلیدی حفظ نباتات می باشد.

همچنین در متن اصلاح شده تصویب و به رسمیت شناختن دبیرخانه عهد نامه و هیئت تشکیلاتی کمیسیون بهداشت گیاهی (مسئول تهیه و تدوین استانداردهای بین المللی موازین بهداشت گیاهی و به رسمیت شناخته شده از طرف موافقت نامه SPS) را ملاحظه میکنیم.

متن تجدید نظر شده عهد نامه یکماه بعد از اینکه دوسوم ۲/۳ اعضا انرا به رسمیت بشناسند و فرم مخصوص الحاقیه را به دبیر کل فائو ارسال کنند برای همه کشورهای عضو به اجرا در خواهد آمد. چون در سال ۱۹۹۷ زمان تصویب متن تجدید نظر شده یکصد و شش (۱۰۶) کشور عضو عهد نامه اند تصویب شده که متن جدید یکماه بعد از دریافت فرم برسمیت شناختن عهد نامه از طرف هفتاد و یکمین عضو طرف قرارداد به اجرا در خواهد آمد. تا زمانی که متن تجدید نظر شده به مرحله اجرا در آید کار تهیه و تدوین استانداردهای بین المللی موازین بهداشت گیاهی توسط کمیسیون موقت موازین بهداشت گیاهی انجام می گیرد و تمام اعضا می توانند در آن شرکت داشته باشند. عضویت در کمیسیون موازین بهداشت گیاهی برای تمام اعضای عهد نامه آزاد است.

کمیسیون موقت موازین بهداشت گیاهی : (Interim Commission on Phytosanitary Measures)

کمیسیون موقت موازین بهداشت گیاهی (ICPM) هیئت تشکیلاتی عهد نامه بین المللی حفظ نباتات می باشد. اعضای فائو و عهد نامه می توانند جهت تهیه استانداردهای بین المللی موازین بهداشت گیاهی و دیگر کارهای عهد نامه با شرکت در جلسات کمیسیون فعالیت داشته باشند. کمیسیون موقت سالانه یک جلسه دارد که در این اجلاس موارد و اولویتهای استانداردها برنامه ریزی و استانداردهای تکمیل شده نهایی و تصویب می شوند.

دبیر خانه : (Secretariat)

از آغاز کار عهد نامه در سال ۱۹۵۲ تا سال ۱۹۹۲ کارهای اداری عهد نامه توسط فائو انجام می شد و اجرای برنامه ها از طریق همکاری سازمانهای حفظ نباتات ملی و منطقه ای بود. دبیر خانه عهد نامه توسط فائو در سال ۱۹۹۲ تاسیس گردید و پایه محکمی شد برای برآورده کردن انتظارات موافقت نامه SPS.

دبیر خانه مسئول هماهنگی برنامه های کاری عهد نامه خصوصا توضیح جزئیات و مبسوط استانداردهای بین المللی موازین بهداشت گیاهی، تبادل اطلاعات رسمی و تهیه کمکهای فنی می باشد. اداره دبیر خانه شامل یک نفر دبیر یکنفر هماهنگ کننده یک کارشناس قرنطینه گیاهی یک بیماری شناس گیاهی و یک کارشناس اطلاعات می باشد.

مراحل تهیه استانداردهای بین المللی موازین بهداشت گیاهی:

روش و الگوی کاری تهیه استانداردهای بین المللی موازین بهداشت گیاهی اولین بار در سال ۱۹۹۳ از طرف فائو مشخص گردید ولی بعدا در سال ۱۹۹۹ کمیسیون موقت آنرا مورد تجدید نظر قرار داد. بطور کلی عهد نامه شرکت کلیه اعضا را برای مشاوره و بحثهای فنی خواستار است. استانداردهای جدید توسط دبیر خانه عهد نامه بر اساس مشخصه هایی که توسط کمیسیون موقت یا پیش نویسهایی که توسط سازمانهای حفظ نباتات ملی و منطقه ای

ارایه می شود تهیه و تدوین می شوند. در اکثر موارد استانداردهای بین المللی موازین بهداشت گیاهی توسط گروههای کاری مجرب و با تجربه که از طرف دبیر خانه تشکیل میشود تهیه و تدوین می گردد. سازمانهای حفظ نباتات ملی و منطقه ای می توانند افراد متخصص و با تجربه را برای شرکت در گروههای کاری به دبیر خانه عهد نامه معرفی نمایند.

متن پیش نویس استانداردها قبل از اینکه برای کلیه اعضا جهت نظر خواهی و ارائه پیشنهادات ارسال شود توسط کمیته موقت استانداردها مورد بررسی قرار می گیرد. نظرات و پیشنهادات تمام کشورهای عضو توسط کمیته موقت استانداردها مورد بررسی و ارزیابی قرار می گیرد و بعد از اصلاح و بازنگری و نهایی شدن به کمیسیون موقت موازین بهداشت گیاهی ارسال می شود.

عهد نامه و مسائل تجاری :

موافقت نامه بهداشت و بهداشت گیاهی سازمان تجارت جهانی (SPS) عهد نامه بین المللی حفظ نباتات را بعنوان جایگاهی قانونی برای تبادل نظرهای بین المللی و تهیه و تدوین استانداردهای یکنواخت و شفاف موازین بهداشت گیاهی تاثیر گذار در تجارت جهانی شناخته است.

هر دو موافقت نامه در اهداف و اعضا و زمینه های کاری کاملاً از یکدیگر مجزا می باشند. هیچکدام از موافقت نامه ها مکمل دیگری نیست ولی در مواردی که تداخل روی دهد مکمل همدیگر خواهند بود. موافقت نامه بهداشت و بهداشت گیاهی سازمان تجارت جهانی (SPS) مفادی را برای مسائل حفظ نباتات در چهارچوب موافقتنامه های تجاری تعیین کرده است، در حالیکه عهد نامه بین المللی حفظ نباتات مفادی را در ارتباط با مسائل تجاری در چهارچوب موافقتنامه های حفظ نباتات تصویب کرده است.

عهد نامه بین المللی حفظ نباتات یکی از ناظران فعال در کمیته های SPS می باشد و بطور دائم با دیگر سازمانهایی که استانداردهای بین المللی تهیه می کنند همکاری دارد. خصوصاً با دو سازمان Codex Alimentarius و Office International des Epizooties(OIE) که به ترتیب برای سلامتی غذا و سلامتی دام استاندارد های بین المللی تهیه و تدوین میکنند و از طرف SPS به رسمیت شناخته شده اند.

معمولاً IPPC, Codex, OIE به سه خواهر معروفند چون از نظر موافقت نامه بهداشت و بهداشت گیاهی سازمان تجارت جهانی (WTO-SPS) هر سه رابطه نزدیک با همدیگر دارند.

موافقتنامه SPS بر چند اصل مهم استوار می باشد. این اصول عبارتند از: حق حاکمیت، الزام، یکنواختی، شفافیت و برابری. همین اصول در متن تجدید نظر شده عهد نامه و استانداردهای بین المللی موازین بهداشت گیاهی نیز منعکس شده است.

عهد نامه قانوناً یک موافقتنامه الزامی در اجرا است ولی استانداردهای تهیه و تصویب شده اسناد قانونی الزامی نمی باشند. (استانداردهای OIE و Codex نیز اسناد قانونی الزامی نمی باشند). لازم به ذکر است که اگر موازین ملی قرنطینه ای بر اساس استانداردهای بین المللی تهیه شده باشند نیازی به توجیه و حمایت قانونی ندارند. موازینی که نشئت گرفته از اصول استانداردهای بین المللی نباشند و یا موازینی که خارج از اصول استانداردهای بین المللی تهیه و تدوین شوند باید بر اساس اصول و شواهد علمی تهیه گردند. ممکن است موازین موقتی و اورژانسی بدون در نظر گرفتن ارزیابی علمی تدوین شوند ولی باید بعداً توجیه علمی آنها بررسی و مشروعیت آنها ثابت گردد.

عهد نامه در زمینه حل اختلاف در مواقعی که موازین رعایت نشوند و بعنوان یک مانع غیر مشروع یا غیر توجیهی در تجارت بکار روند مفاد خاصی را در نظر گرفته است. روشهای حل اختلاف عهد نامه در سطح بحثهای فنی و کارشناسی است. گرچه فرایندهای حل اختلاف الزامی و محکمه ای نیست ولی نتایج بدست آمده می تواند در زمانی که آن اختلاف در سطح WTO مطرح می شود بسیار نافذ و تاثیر گذار باشد.

کمکهای فنی :

کمکهای فنی فائو در زمینه های مربوط به IPPC در قالب دو شکل صورت میگیرد. یک نوع کمکهای ظرفیت سازی به منظور ارتقا توان فنی سازمانهای حفظ نباتات می باشد که فائو سابقه طولانی در زمینه اینگونه کمکها دارد و پروژه های بسیاری در رابطه با آموزش، اطلاع رسانی، راهنمایی و تجهیزات اجرا کرده است. حمایتهای فنی اینگونه برنامه ها توسط بخش خدمات حفظ نباتات فائو حمایت میشود. دومین نوع کمک بیشتر زمینه های فنی اجرایی را در بر می گیرد و شامل تفهیم و چگونگی اجرای اصول حفظ نباتات خصوصا استانداردهای بین المللی موازین بهداشت گیاهی و مفاد عهد نامه در ارتباط با موافقتنامه SPS و تجارت می باشد.

این نوع کمکها عمدتا شامل برگزاری کارگاههای آموزشی، سمینار و اجلاس می باشد ولی می تواند در قالب پروژه نیز اجرا شوند. در بسیاری از موارد این نوع کمکها در جهت مدرنیزه کردن قوانین و مقررات و سیستمهای قانونمند، شناخت استانداردهای بین المللی و تعهدات دولتها در قبال IPPC و SPS می باشد.

کمکهای فنی فقط به کشورهای عضو و از طرف دولتهای عضو و یا سازمانهای مربوطه مثل فائو و WTO ارایه می شود.

پذیرش متن تجدید نظر شده سال ۱۹۹۷ IPPC :

متن تجدید نظر شده عهد نامه بین المللی حفظ نباتات برای الحاق دولتها به آن آماده است. کشورهایی که عضو عهد نامه می باشند فقط باید متن تجدید نظر شده را برسمیت شناسند. یکماه بعد از اینکه دو سوم ۲/۳ اعضا متن جدید را رسماً به رسمیت شناسند برای کلیه اعضا به مرحله اجرا در خواهد آمد.

مزایای ملحق شدن و پذیرفتن عهد نامه بین المللی حفظ نباتات :

ارتباط عهد نامه و موافقتنامه های بین المللی تجاری:

- عهدنامه IPPC سازگار و متمم موافقتنامه WTO-SPS می باشد.
- اکثر طرفهای تجاری و اعضا سازمان تجارت جهانی طرفهای قرارداد عهد نامه می باشند.
- ملحق شدن به عهد نامه باعث افزایش اعتبار سیستمهای ملی بهداشت گیاهی برای طرفهای تجاری می شود.
- شرکت در اجلاسهای عهد نامه باعث فعال بودن موثر و مستقیم در تهیه فرایندهای یکنواخت بین المللی می شود.
- فراهم شدن موقعیتهای ارزشمند آشنایی با کمیته SPS سازمان تجارت جهانی از طریق شرکت در جوامع بهداشت گیاهی.

عهد نامه و کمکهای فنی :

- استفاده از پروژه های کمک فنی که باعث افزایش ظرفیت سازی و ارتقای توان فراساختاری حفظ نباتات می شود.
- کمک به حل اختلاف از طریق دبیر خانه
- کمک به تجدید نظر و بررسی و به روز کردن مقررات و قوانین
- امکان استفاده از برنامه های اورژانسی از طریق فائو و سازمانهای دیگر

- سود بردن از تجربه های متخصصان از طریق دبیر خانه
- استفاده از همکاریهای فنی بر اساس موافقتنامه های دو جانبه و چند جانبه

عهد نامه و حل اختلاف :

- امکان استفاده از روشهای حل اختلاف با تاکید بر بحثهای فنی
- حل اختلافات در زمینه هایی که خارج از محدوده کاری موافقتنامه SPS است و در محدوده کاری IPPC می باشد.
- امکان کاندید شدن کارشناسان متخصص ملی در فهرست مشاوران حل اختلاف عهد نامه

عهد نامه و تبادل اطلاعات:

- دسترسی به اطلاعات رسمی در زمینه حفظ نباتات
- محل تبادل نظر و هم اندیشی بیطرفانه مفاد عهد نامه و تبادل اطلاعات فنی در ارتباط با حفظ نباتات و تجارت.
- کمک به کشورهای در حال توسعه در زمینه های ظرفیت سازی و تکنولوژی اطلاعات.
- فرصت آموزش کارشناسان حفظ نباتات
- دسترسی مستقیم به استانداردها و اطلاعات مربوط به آنها از طریق دبیرخانه عهد نامه.
- فرصت ارائه مقالات علمی و اطلاعات فنی به گروه های کاری.
- شرکت در اجلاسهای فنی موارد مربوط به بهداشت گیاهی.